

# SOSYAL BİLGİLER ÖĞRETMEN ADAYLARININ TASARRUF DEĞERİNE İLİŞKİN METAFORİK ALGILARI

*Araştırma Makalesi / Research Article*

Uzunöz, A., Aktepe, V. ve Özağaçhanlı, Z. (2020). Sosyal Bilgiler Öğretmen Adaylarının Tasarruf Değerine İlişkin Metaforik Algıları. *Nevşehir Hacı Bektaş Veli Üniversitesi SBE Dergisi*, 10(1), 36-51. | Geliş Tarihi: 16.12.2019  
Kabul Tarihi: 29.05.2020  
E-ISSN: 2149-3871

Prof. Dr. Abdulkadir UZUNÖZ  
Nevşehir Hacı Bektaş Veli Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Sosyal Bilimler ve Türkçe Eğitimi Bölümü  
[uzunozak@gmail.com](mailto:uzunozak@gmail.com)  
ORCID No: 0000-0002-4130-4612

Doç. Dr. Vedat AKTEPE  
Nevşehir Hacı Bektaş Veli Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Temel Eğitim Bölümü  
[vedataktepe@nevsehir.edu.tr](mailto:vedataktepe@nevsehir.edu.tr)  
ORCID No: 0000-0001-5259-9340

Zelal ÖZAĞAÇHANLI  
Nevşehir Hacı Bektaş Veli Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü Doktora Öğrencisi  
[agachanzelal@gmail.com](mailto:agachanzelal@gmail.com)  
ORCID No: 0000-0001-7043-3344

## ÖZ

Sosyal Bilgiler dersinin insan yaşantısı için önemli olan bilgiyi, beceriyi ve değerleri kazandıran bir ders olması; 2005 ve 2018 yıllarında gerçekleştirilen program değişikliklerinde değer eğitimi konusunun program içinde vurgulanması bu araştırmanın hareket noktasını teşkil etmektedir. Bu çalışmada programa yeni girmiş olan “tasarruf” değeri üzerinde çalışılmış ve öğretmen adaylarının “tasarruf” kavramına ilişkin metaforlarının belirlenmesi amaçlanmıştır.

Bu çalışmada, nitel araştırma yöntemine uygun olarak Olgubilim deseninden yararlanılmıştır. Veri toplama aracı olarak görüşme formu kullanılmıştır. Bu bağlamda öğretmen adaylarına “Tasarruf ..... gibidir; Çünkü .....” şeklinde ifadeleri sorulmuştur. Görüşme formundaki ilk boşluğa “tasarruf” kavramı ile ilgili benzetim kurmaları ve ikinci boşluğa ise kurmuş oldukları benzetimin gerekçesini açıklamaları istenmiştir. Elde edilen verilerin analizinde ise içerik analizi tekniği kullanılmıştır. Ölçme aracının güvenilirliği %89 olarak bulunmuştur. Araştırmanın çalışma grubunu; 2018-2019 eğitim öğretim yılı güz döneminde bir devlet üniversitesinde 1., 2., 3. ve 4. sınıflarda öğrenim gören 95 kadın, 74 erkek toplam 169 sosyal bilgiler öğretmen adayı oluşturmaktadır. Elde edilen verilere göre; öğretmen adayları tasarruf kavramıyla ilgili 59 farklı metafor üretmişlerdir. Üretilen metaforlar ortak özellikleri açısından on kavramsal kategori altında toplanmıştır.

**Anahtar Kelimeler:** Sosyal Bilgiler, Öğretmen Adayı, Tasarruf, Metafor.

# METAPHORICAL PERCEPTIONS OF SOCIAL STUDIES PRESERVICE TEACHERS REGARDING THE SAVINGS VALUE

## ABSTRACT

The fact that social studies is a course providing knowledge, skill and value that are important for human life and the emphasis on value education within the curriculum in the program changes in 2005 and 2018 is the starting point of this research. In this study, the value of saving that was just entered the program was studied and it was aimed to determine the metaphors of the preservice teachers regarding the concept of value of “saving”.

In this study, phenomenological pattern was implemented in accordance with the qualitative research model. Interview form was used as data collection tool. In this sense, questions such as “saving is like ..... Because .....” was asked to the preservice teachers. They were asked for set up an analogy about the notion of saving in the first blank on the interview form and explaining the reason behind the analogy they made. Content analysis technique was used in analysing the acquired data. The reliability of surveying means was determined as %89. The study group consisted of the research; in the fall semester of the 2018-2019 academic year, 95 women and 74 men studying at the 1st, 2nd, 3rd and 4th grades constitute a total of 169 social studies teacher preservice. According to the data obtained, the preservice teachers produced 59 different metaphors about the concept of saving. Metaphors produced are subsumed under 10 conceptual categories in terms of common trait.

**Keywords:** Social Studies, Preservice Teachers, Saving, Metaphor.

## 1. GİRİŞ

Toplumlar tarihsel süreç içerisinde birçok olay ve olgudan olumlu-olumsuz yönde etkilenmişlerdir. Toplumlara olumsuz yönde etkileyen durumları önlemenin en etkili yolu, toplumun devamlılığını sağlayan ve toplumu ayakta tutan unsurların başında gelen değerleri kazandırmaktır (Çelikkaya ve Kürümlüoğlu, 2018). Değer kelime anlamı ile insan, toplum, kurum ya da ideolojinin düşünce, tutum, davranış ve etkinliklerinde kabul görülüp benimsenen inanç, yargı, amaç, ölçüt, rehber, kural, duygu ve düşünceler olarak ifade edilmektedir (Dilmaç ve Ekşi: 2007; Yalman, Aktepe ve Uzunöz, 2018). Bu doğrultuda değerler, insanların hayatını biçimlendiren, yön veren toplumsal bütünlüğü sağlayan öğelerdir. Eğitim kurumları insan hayatında önemli bir yeri ifa eden değerleri öğrencilere kazandırmayı amaçlamaktadır. Bu noktada değer eğitiminin işlevi önem kazanmaktadır. Değer eğitiminin günümüze kadar hangi yollardan geçtiğinin vurgulanması da değer eğitiminin önemini anlaşılması aşamasında yol göstermektedir (Uzunöz, Aktepe ve Köybaşı, 2018).

Değerler, eğitim kurumlarında birçok ders bünyesinde öğrencilere kazandırılmaktadır. İyi vatandaş yetiştirmeyi amaçlayan sosyal bilgiler dersi de vatandaşlığın “değer” boyutunun öğrencilere sunulmasında önemli bir yere sahiptir (Tonga ve Uslu, 2015). Bu bağlamda 2018 sosyal bilgiler öğretim programında öğrencilere doğrudan ve dolaylı yollarla kazandırılması beklenen birçok değer bulunmaktadır. “Tasarruf” da 2018 sosyal bilgiler öğretim programında yer alan değerler arasında yer almaktadır (MEB, 2018).

Tasarruf kelime anlamı ile bir şeyi dilediği şekilde kullanma yetkisi, parayı ya da tüketilebilecek herhangi bir şeyi dikkatli bir şekilde kullanma, idareli bir şekilde harcama anlamına gelmektedir (Türk Dil Kurumu [TDK], 2020). Yani, tasarruf bireylerin geleceğin belirsizliği karşısında aldığı tedbir olarak da ifade edilmektedir (Akat, 2009). Tasarruf, kaynakları tüketmede bireyin idareli davranarak gelecekte daha çok tüketimde bulunması, ileride ortaya çıkabilecek öngörülmeyen durumları engelleme imkânı da sağlamaktadır. Bu bağlamda tasarruf değerinin öğrencilere kazandırılması yaşamlarda karşılarına çıkacak problemlere karşı önlem alma ve bunları çözme aşamasında önemli bir yere sahiptir. İnsanların harcamalarını ihtiyaçlarından fazla yapmaması ve elindekileri boşa harcamamasına yönelik olan tasarruf değerine yönelik algıları gelecekte ortaya çıkabilecek problemleri çözmeye yardımcı olacaktır.

Bireylerin bazı kavram, algı ve tutumlarını daha anlaşılır ifade etmelerinde metaforlar kullanılabilir. Metafor Türkçede “benzetme”, “eğretileme”, kelimeleriyle mecaz anlamda kullanılmaktadır. Aydın’a (2010) göre, kişinin bir kavram veya olguyu algıladığı şekilde benzetme yaparak ifade etme şeklidir. Cerit (2008) ise metaforları, insanların çevreyi, hayatı, olayları ve

nesneleri ne şekilde algıladıklarını değişik benzetmeler ile açıklayan birer araç olarak ifade etmektedir. Aydoğdu'ya (2008) göre, metaforlar kişilerin bilinmeyeni bilinen ile ilişkilendirip kavramların arasında yeni bağlantılar kurmasını sağlar ve bu yönü ile bireylerde yaratıcılığı geliştirdiğini ifade eder. Bu konuda Arslan ve Bayrakçı (2006) ise metaforu; bilinmeyen şeylerin öğretilmesi, öğrenilen bilgilerin ise akılda tutulması ve hatırlanması konusunda geçerliliği ispatlanmış birer araç olarak ifade etmişlerdir. Uslu'ya (2015) göre ise metaforlar eğitimde; eğitimi planlamak, eğitim programını geliştirmek, öğrenmeyi teşvik etmek ve yaratıcı düşünmeyi geliştirmek için yararlı olduğu kadar, ayrıca öğretmen ve öğretim adaylarının algılarını belirlemek için de kullanılmaktadır.

Literatür incelendiğinde Sosyal bilgiler öğretim programında yer alan değerlere yönelik metafor geliştirme ile ilgili birçok çalışma yapılmıştır. Bu çalışmalardan bazılarında ele alınan konular açısından baktığımızda: Sosyal Bilgiler Öğretmen Adaylarının Barış Kavramına İlişkin Metaforları (Bulut ve Koca, 2017), Sosyal Bilgiler Öğretmenlerinin ve Öğretmen Adaylarının Evrensel Değerlere İlişkin Metafor Algıları (Çelikkaya ve Seyhan, 2017), Öğrencilerin Sosyal Bilgiler Dersindeki Saygı ve Bilimsellik Değerine İlişkin Algıları: Metafor Analizi (Çelikkaya, Yakar ve Şarlayan, 2016), Ortaokul Öğrencilerinin Dayanışma Kavramına İlişkin Algılarının Metaforlar Yoluyla İncelenmesi ( Hafize, Başer ve Yapıcı, 2018), Ortaokul Öğrencilerinin Adalet Kavramına İlişkin Metaforik Algıları (İnel, Urhan ve Ünal, 2018), Sosyal Bilgiler Öğretim Programında Yer Alan Estetik Değerine İlişkin Öğrenci Algılarının İncelenmesi (Kılcan ve Akbaba, 2014), Ortaokul Öğrencilerinin Yardımseverlik Değeri ile ilgili Metafor Algıları (Sönmez ve Akıncan, 2013), Sosyal Bilgiler Öğretmen Adaylarının Bağımsızlık Değerine Karşı Metaforik Algıları (Ulukalın ve Koçoğlu, 2017) olarak sıralanabilir. Ancak literatürde yapılan incelemelerle Tasarruf değeri ile ilgili bir çalışma yer almamakla birlikte, 2018 sosyal bilgiler öğretimi programında ilk defa yer alması ve bu kapsamda bu dersi yürütecek olan geleceğin sosyal bilgiler öğretmenlerinin tasarruf değerine ilişkin algılarının saptanması bu değerini sağlıklı bir şekilde öğrencilere aktarılması aşamasında önemli hale gelmektedir. Bu bağlamda araştırmada sosyal bilgiler öğretmen adaylarının tasarruf değerine ilişkin algılarını metaforlarla tespit etmek amaçlanmıştır.

### ***1.1. Araştırmanın Amacı***

Bu araştırmada bir devlet üniversitesinde öğrenim gören sosyal bilgiler öğretmen adaylarının tasarruf kavramına ilişkin metaforları tespit edilmeye çalışılmıştır. Öğretmen adaylarının tasarruf değerine ilişkin metaforik algılarını ne şekilde ifade ettiklerini ve nasıl nitelendiklerini belirlemek için araştırmanın alt problemleri şu şekildedir:

1. Öğretmen adaylarının “tasarruf” kavramına ilişkin üretmiş oldukları metaforlar nelerdir?
2. Öğretmen adaylarının “tasarruf” kavramına ilişkin metaforları cinsiyete göre nelerdir?
3. Öğretmen adaylarının “tasarruf” kavramına ilişkin metaforları hangi kavramsal kategoriler altında toplanmaktadır?
4. Öğretmen adaylarının “tasarruf” kavramına ilişkin metaforları sınıf düzeyleri bakımından nelerdir?

## **2. YÖNTEM**

### ***2.1. Araştırmanın Deseni***

Bu araştırmada, nitel araştırma desenlerinden olan olgubilim kullanılmıştır. Olgubilim çalışmalarında çoğunlukla bir olguya dair bireysel algılarının tespit edilmesi amaçlanmaktadır (Yıldırım ve Şimşek, 2013). Olgubilimciler çoğunlukla insanların benzer olayları ne şekilde algıladığı ve yorumladığına dair ortak noktaların olduğu varsayılır. Dolayısı ile Olgubilim deseninde yapılan araştırmalarda bu ortak noktalar açıklanmaya çalışılır. Bu yöntemde araştırılan olgu ile ilgili olarak ortaya konan tanımlamalar kategorilere ayrılır. Bu kategorilerde bireylerin neyi düşündüklerini ortaya koymasında yardımcı olur (Çekmez, Yıldız ve Bütüner, 2012). Bu araştırmada öğretmen adaylarının tasarruf kavramına yönelik algıları tespit edilmeye çalışılmıştır.

## 2.2. Çalışma Grubu

Araştırmanın çalışma grubunu 2018-2019 eğitim öğretim yılı güz döneminde bir devlet üniversitesinde öğrenim gören 169 sosyal bilgiler öğretmen adayı oluşturmaktadır. Yapılan analizlerde 63 kadın, 37 erkek olmak üzere 100 öğretmen adayının formu geçerli sayılmıştır. Bir metafor üretmemiş veya metaforla gerekçe arasında ilişki kuramamış, anlam olarak tutarsız olan formlar elenerek 37 erkek, 32 kadın olmak üzere toplam 69 öğretmen adayının formu geçersiz sayılıp kullanılmamıştır. Araştırmaya katılan öğretmen adaylarının demografik özellikleri Tablo 1’de verilmiştir.

**Tablo 1:** Öğretmen Adaylarının Cinsiyete ve Sınıf Düzeyine Göre Dağılımı

Cinsiyet	Sınıf			
	I	II	III	IV
Kadın	31	15	27	22
Erkek	12	27	15	20
<b>Toplam</b>	<b>43</b>	<b>42</b>	<b>42</b>	<b>42</b>

## 2.3. Verilerin Toplanması

Katılımcıların tasarruf kavramına yönelik sahip oldukları metaforları tespit etmek amacıyla “Tasarruf ..... gibidir; Çünkü .....” ifadesi yazılı olan bir form verilmiş ve bu formda cümleyi tamamlamaları istenmiştir. Metaforla ilgili öğretmen adaylarına kısa bir açıklama yapılarak sadece bir metafor üretmeleri ve düşüncelerini yazmaları istenmiştir

Metaforun kullanıldığı araştırmalarda “gibi” sözcüğü ile zihinsel imgenin konusu ile kaynağı arasındaki ilişkiyi tanımlamak için kullanılırken “çünkü” sözcüğü ile de üretilen metaforun mantıksal dayanağını oluşturmak için kullanılır (Saban, 2009). Her bireyin aynı metafora farklı anlamlar yükleyeceği için katılımcılardan birinci boşluğa tasarruf kavramı için bir metafor üretmeleri, ikinci boşluğa da bu metaforu yazma gerekçelerini açıklamaları istenmiştir. Böylelikle metaforun hangi amaç için kullanıldığı “niçin” sorusunun cevabıyla elde edilebilir (Yıldırım ve Şimşek, 2013).

## 2.4. Verilerin Analizi

Öğretmen adaylarının tasarruf kavramına ilişkin ürettikleri metaforların belirlenmesi nedeniyle, verilen görüşme formundan elde edilen bulgular içerik analizine tabi tutulmuştur. İçerik analizi elde edilen bulguların daha detaylı incelenmesini sağlayarak kavram ve temalara ulaşmayı gerektirir. Üretilen metaforlar içerik analizi ile şu basamaklarda çözümlenmiştir (Yıldırım ve Şimşek, 2013):

**1. Kodlama ve Ayıklama Aşaması:** Öğretmen adayları tarafından geliştirilen metaforlar tablo haline getirilmiştir. Bu tablolarda metaforlar kullanma sıklıklarına göre sıralamaya tabi tutulmuştur. Herhangi bir metafor kaynağını içermeyen, metaforun konusu ile kaynağı arasındaki ilişkiyi kuramamış ve anlam bakımından tutarsız olan formlar elenerek araştırma kapsamının dışında bırakılmıştır. Eleme işlemi sonucunda 59 adet geçerli metafor elde edilmiştir.

Öğretmen adaylarının metaforlara ilişkin görüşleri sunulurken kodlamalar kullanılmıştır. Katılımcıların kodlanmasında ilk iki harf (ÖA) öğretmen adayını, bundan sonraki rakam sırasını son harf ise (E-K) cinsiyeti ifade etmektedir.

**2. Kategori Geliştirme Aşaması:** Bu aşamada üretilen metaforlar; kaynak ile konu arasındaki ilişki bakımından incelenmiştir. Bu araştırmanın metafor konusunu tasarruf, kaynağını ise öğretmen adaylarının ürettiği metaforlar ile bu metaforlara yükledikleri anlamlar oluşturur. Yapılan inceleme sonucunda üretilen metaforların gerekçeleri dikkate alınarak 10 farklı kategori altında birleştirilmiştir. Bunlar; “Denge Unsuru Olarak Tasarruf”, “Öğretici Algısı Olarak Tasarruf”, “Fayda Sağlayıcı Olarak Tasarruf”, “Birikimsel Olarak Tasarruf”, “İhtiyaç Giderici Olarak Tasarruf”, “Süreklilik Olarak Tasarruf”, “Ahlaki Algı Olarak Tasarruf”, “Gelecek Açısından Tasarruf”, “Dönüştürülebilirlik Açısından Tasarruf”, “Koruyucu Bir Unsur Olarak Tasarruf” kategorileridir. Farklı kişiler tarafından aynı metaforlar üretilse bile bunlar gerekçelerine göre ayrı ayrı ilgili kategorilerin arasına yerleştirilmiştir.

**3. Geçerlik ve Güvenirliği Sağlama Aşaması:** Araştırmacının elde ettiği bulguları raporlaştırması ve elde edilen sonuçlara ne şekilde ulaştığını detaylı açıklaması nitel bir araştırmanın geçerliliğini sağlayan en önemli faktörler arasında yer almaktadır. Çalışmanın güvenirliliğini hesaplamak amacıyla 59 metaforun bulunduğu liste ve 10 farklı kategorinin yer aldığı diğer liste sosyal bilgiler eğitimi alanında üç uzmana verilerek her iki liste arasında eşleştirme yapılmaları istenmiştir. Araştırmacı tarafından oluşturulmuş liste ile uzmanların oluşturduğu listeler arasında bir karşılaştırma yapılarak görüş birliği ve görüş ayrılıklarının sayıları belirlenerek çalışmanın güvenirliliği, Miles ve Huberman (1994) tarafından belirlenen “[Güvenirlik = (Görüş Birliği): (Görüş Birliği + Görüş Ayrılığı) x 100]” formülü kullanılıp tespit edilmiştir. Güvenirlik açısından görüşüne başvuru uzmanlar, yedi metaforu (düşünce, baraj, para, kumbara, vatan sevgisi, tuz ve altın) araştırmacının yaptığından farklı olarak diğer kategorilere yerleştirip ilişkilendirmişlerdir. Bu yönde yapılan güvenirlilik analizinde araştırmacının güvenirliliği [Güvenirlik = (59): (59 + 7) x 100 Güvenirlik % 89] olarak tespit edilmiştir. Nitel çalışmalarda uzmanların değerlendirmeleri sonucunda aralarındaki uyum % 90’a yakın veya bunun üstünde olduğunda tatmin eden düzeyde bir güvenirlilik sağlanmış olur (Saban, 2008).

### 3. BULGULAR

#### 3.1. Birinci Alt Probleme Ait Bulgular

Öğretmen adaylarının “tasarruf” kavramına ilişkin üretmiş oldukları metaforlar Tablo 2’de sunulmuştur.

**Tablo 2:** Öğretmen Adaylarının Tasarruf Değerine İlişkin Ürettiği Metaforlar

Metafor Sırası	Metafor Adı	Frekans	Metafor Sırası	Metafor Adı	Frekans
		<i>f</i>			<i>f</i>
1	Kumbara	7	31	Kul hakkı	1
2	Para	6	32	Lamba	1
3	Su	5	33	Müjde	1
4	Ağaç	3	34	Oksijen	1
5	Aile	3	35	Orman	1
6	Anne	3	36	Öğrenci	1
7	Asgari ücret	3	37	Sınav	1
8	Musluk	3	38	Devlet bütçesi	1
9	Devlet	3	39	Doğa	1
10	Yağmur damlası	3	40	Dua	1
11	Zaman	3	41	Düşünce	1
12	Baraj	2	42	Eğitim	1
13	Sensörlü lamba	2	43	Ekonomi dersi	1
14	Sevgi	2	44	Gelecek	1
15	Geri dönüşüm kutusu	2	45	Göl	1
16	Güneş paneli	2	46	Hayal	1
17	Kâğıt	2	47	Hayat	1
18	Su kuyusu	2	48	Işık	1
19	Terazi	2	49	İhtiyaç	1
20	Vatan sevgisi	2	50	Kaktüs	1
21	Vicdan	2	51	Su damlası	1
22	Aile bütçesi	1	52	Teknoloji	1
23	Akciğer	1	53	Tohum	1
24	Altın	1	54	Toprak	1
25	Baba	1	55	Tuz	1
26	Babaanne	1	56	Yaşam enerjisi	1
27	Bilgi	1	57	Yemek	1
28	Cam	1	58	Yer altı suyu	1
29	Can simidi	1	59	Zenginlik	1
30	Kredi kartı limiti	1			

Tablo 2 incelendiğinde öğretmen adaylarının “tasarruf” kavramına yönelik 59 tane farklı metafor oluşturdukları görülmektedir. Metaforların tekrarlanma sıklıklarına baktığımızda; *kumbara* (f=7), *para* (f=6), *su* (f=5) metaforları ilk sıralarda yer aldığı görülmektedir. Bunları takiben diğer sık tekrarlı metaforlar ise; *ağaç*, *aile*, *anne*, *asgari ücret*, *musluk*, *devlet*, *yağmur damlası*, *zaman* (f=3) metaforlarıdır. Bu metaforlara ilişkin katılımcı görüşlerinden bazıları şunlardır:

**ÖA.78-K** “*Tasarruf kumbaraya benzer. Çünkü gelecekle ilgili bir planımızı gerçekleştirmek için birikimlerimizi tutar.*”

**ÖA.16-K** “*Tasarruf paraya benzer. Çünkü ihtiyaçlarımızı karşılamamızda ne kadar önemli olduğunu ve dikkatli kullanmamız gerektiğini yokluğunda anlarız.*”

**ÖA.7-E** “*Tasarruf suya benzer. Çünkü ihtiyaç duyduğumuz her an susuzluğumuzu gidererek bizi hayatta tutar.*”

### 3.2. İkinci Alt Probleme Ait Bulgular

Öğretmen adayları tarafından üretilen metaforların cinsiyete ilişkin bulguları Tablo 3’te sunulmuştur.

**Tablo 3:** Üretilen Metaforların Cinsiyete Göre Dağılımı

Metafor Sırası	Metafor Adı	Cinsiyet			Metafor Sırası	Metafor Adı	Cinsiyet		
		K	E	f			K	E	f
1	Kumbara	7	-	7	31	Kul hakkı	1	-	1
2	Para	4	2	6	32	Lamba	1	-	1
3	Su	2	3	5	33	Müjde	1	-	1
4	Ağaç	1	2	3	34	Oksijen	-	1	1
5	Aile	3	-	3	35	Orman	-	1	1
6	Anne	3	-	3	36	Öğrenci	1	-	1
7	Asgari ücret	1	2	3	37	Sınav	1	-	1
8	Musluk	1	2	3	38	Devlet bütçesi	-	1	1
9	Devlet	2	1	3	39	Doğa	1	-	1
10	Yağmur damlası	3	-	3	40	Dua	1	-	1
11	Zaman	3	-	3	41	Düşünce	-	1	1
12	Baraj	-	2	2	42	Eğitim	1	-	1
13	Sensörlü lamba	1	1	2	43	Ekonomi dersi	1	-	1
14	Sevgi	1	1	2	44	Gelecek	-	1	1
15	Geri dönüşüm kutusu	1	1	2	45	Göl	1	-	1
16	Güneş paneli	1	1	2	46	Hayal	1	-	1
17	Kâğıt	1	1	2	47	Hayat	1	-	1
18	Su kuyusu	2	-	2	48	Işık	1	-	1
19	Terazi	1	1	2	49	İhtiyaç	1	-	1
20	Vatan sevgisi	-	2	2	50	Kaktüs	1	-	1
21	Vicdan	1	1	2	51	Su damlası	-	1	1
22	Aile bütçesi	1	-	1	52	Teknoloji	-	1	1
23	Akciğer	1	-	1	53	Tohum	-	1	1
24	Altın	1	-	1	54	Toprak	-	1	1
25	Baba	-	1	1	55	Tuz	1	-	1
26	Babaanne	-	1	1	56	Yaşam enerjisi	1	-	1
27	Bilgi	-	1	1	57	Yemek	1	-	1
28	Cam	-	1	1	58	Yeraltı suyu	1	-	1
29	Can simidi	-	1	1	59	Zenginlik	1	-	1
30	Kredi kartı limiti	1	-	1					
<b>Toplam</b>							<b>100</b>		

Tablo 3 incelendiğinde öğretmen adaylarının ürettikleri metaforların cinsiyet düzeyine göre dağılımına bakıldığında en sık tekrarlı olan *kumbara* (f=7) metaforu sadece kadın öğretmen adayları tarafından oluşturulduğu görülmektedir. Bunu takiben yine en sık tekrarlı olan ve sadece kadın öğretmen adayları tarafından oluşturulan diğer metaforlar ise; *aile*, *anne*, *yağmur damlası*, *zaman* (f=3) ve *su kuyusu* (f=2) metaforlarıdır. Erkek öğretmen adaylarının tasarrufu en çok tanımladıkları metaforlar; *su*, *asgari ücret*, *baraj*, *musluk*, *para*, *ağaç* ve *vatan sevgisi*'dir. Sadece erkek öğretmen adayları tarafından oluşturulmuş metaforlar ise; *baraj*, *vatan sevgisi*, *baba*, *babaanne*, *bilgi*, *cam*, *can simidi*, *oksijen*, *orman*, *devlet bütçesi*, *düşünce*, *gelecek*, *su damlası*, *teknoloji*, *tohum* ve *toprak* metaforlarıdır. Kadın ve erkek öğretmen adayları tarafından eşit düzeyde tekrarlanan metaforlar ise; *sensörlü lamba*, *sevgi*, *geri dönüşüm kutusu*, *güneş paneli*, *kâğıt*, *terazi* ve *vicdan*'dir.

### 3.3. Üçüncü Alt Probleme Ait Bulgular

Öğretmen adaylarının “tasarruf” kavramına ilişkin ürettikleri metaforların hangi kavramsal kategoriler altında toplandığına dair bulgular Şekil 1’de gösterilmiştir.

Şekil 1: Tasarruf Kavramına Yönelik Üretilen Metaforların Kategorileri



Tablo 4: Kategori 1 “Denge Unsuru Olarak Tasarruf”

Kavramsal Kategori	Metaforlar	f	Metafor Sayısı
<b>Denge Unsuru Olarak</b>	Anne (3), Musluk (3), Terazi (2), Asgari ücret (2), Öğrenci (1), Doğa (1), Aile bütçesi (1), Vicdan (1), Devlet bütçesi (1), Ekonomi dersi (1), Kredi kartı limiti (1), Orman (1), Kaktüs (1), Para (1), Sensörlü lamba (1), Yemek (1), Toprak (1), Ağaç (1)	24	18

Bu kategoride Öğretmen adaylarının üretmiş oldukları metaforların gerekçelerinden hareketle tasarruf kavramı denge unsuru olarak düşünülmüştür. En fazla metaforun yer aldığı kategoridir. Açıklamalara bakıldığında tasarrufun her alanda dengeyi sağladığı düşüncesi hakimdir.

Bu kategoride tasarruf kavramı en çok *musluk* (f=3), *anne* (f=3), *terazi* (f=2), *asgari ücret* (f=2) ile açıklanmıştır. Bu kategoride yer alan metaforlara ilişkin katılımcı görüşlerinden bazıları şunlardır:

**ÖA.100-K** “*Tasarruf anneye benzer. Çünkü her şeyi ölçülü kullanarak harcamalarda dengeyi sağlar.*”

**ÖA.69-E** “*Tasarruf musluğa benzer. Çünkü suyu dengeli kullanmayı sağlar. Ne az kullanırsın ne de çok kullanırsın. İhtiyacın olduğu kadarını kullanmanı sağlar.*”

**ÖA.83-E** “*Tasarruf teraziye benzer. Çünkü her kefesine neyi koyarsan dengeyi sağlamaya çalışırsın. Tasarruf yaparak dengeyi kurmaya çalışırsın.*”

**ÖA.21-K** “*Tasarruf kaktüse benzer. Çünkü içindeki suyu gerektiği zaman dengeli bir şekilde kullanır.*”

**Tablo 5:** Kategori 2 “Öğretici Algısı Olarak Tasarruf”

Kavramsal Kategori	Metaforlar	f	Metafor Sayısı
<b>Öğretici Algısı Olarak</b>	Aile (3), Sınav (1), Babaanne (1), Asgari ücret (1), Para (1), Hayat (1), Eğitim (1)	9	7

Bu kategoride yer alan metaforların ortak özellikleri dikkate alındığında öğretmen adayları tasarruf kavramını öğretici yönü olan bir unsurla ilişkilendirmiştir. Bu kategoride en çok kullanılan metafor *aile* (f=3)’dir. Diğer metaforlar ise *sınav*, *babaanne*, *asgari ücret*, *para*, *hayat* ve *eğitim*’dir. Bu kategoride yer alan metaforlara ilişkin katılımcı görüşlerinden bazıları şunlardır:

**ÖA.40-K** “*Tasarruf aileye benzer. Çünkü her bireyin diğerlerini düşünmesini gerektirir ve böylece tüm insanlığı düşünerek bilinçli bir tüketici olmayı öğrenirsin.*”

**ÖA.1-K** “*Tasarruf sınava benzer. Çünkü bize bir hedef belirleyip gelecek kaygısı taşımayı öğretir.*”

**ÖA.50-K** “*Tasarruf hayata benzer. Çünkü gelecek için nasıl yaşamamız gerektiğini öğretir.*”

**ÖA.72-K** “*Tasarruf eğitime benzer. Çünkü bize bilinçli olmayı ve davranmayı öğretir.*”

**Tablo 6:** Kategori 3 “Fayda Sağlayıcı Olarak Tasarruf”

Kavramsal Kategori	Metaforlar	f	Metafor Sayısı
<b>Fayda Sağlayıcı Olarak</b>	Zaman (3), Para (3), Güneş paneli (2), Ağaç (2), Sevgi (2), Vatan sevgisi (2), Yağmur damlası (2), Sensörlü lamba (1), Işık (1), Zenginlik (1), Tohum (1), Müjde (1), Lamba (1)	22	13

Bu kategoride metafor üreten öğretmen adaylarının açıklamalarına bakıldığında tasarrufun fayda sağlayıcı bir yönüne dikkat çekilmiştir. En çok kullanılan metaforlar; *zaman*, *para*, *güneş paneli*, *ağaç*, *sevgi*, *vatan sevgisi* ve *yağmur damlası*’dır. Bu kategoride yer alan metaforlara ilişkin katılımcı görüşlerinden bazıları şunlardır:

**ÖA.43-K** “*Tasarruf zamana benzer. Çünkü iyi kullanıldığında en güzel anıları biriktirir.*”

**ÖA.51-E** “*Tasarruf ağaca benzer. Çünkü kökleriyle toprağı tutar, yapraklarıyla oksijen sağlar, insanlara gölgelik olur, her yönüyle fayda sağlar.*”

**ÖA.49-E** “*Tasarruf güneş paneline benzer. Çünkü güneş ışığından enerji üreterek faydalanmamızı sağlar.*”

**ÖA.74-K** “*Tasarruf ışığa benzer. Çünkü karanlık ortamlarda etrafımızı aydınlatır ve önümüzü görmemizi sağlar.*”



**Tablo 7:** Kategori 4 “Birikimsel Olarak Artan Tasarruf”

Kavramsal Kategori	Metaforlar	f	Metafor Sayısı
Birikimsel Olarak Artan	Kumbara (2), Bilgi (1), Para (1), Altın (1), Yağmur damlası (1), Göl (1)	7	6

Bu kategoride öğretmen adaylarının ürettiği en sık tekrarlı metafor *kumbara* (f=2)’dir. İki ayrı öğretmen adayı tarafından yapılan açıklamada tasarruf kavramı; kumbaranın birikim yapmamızı sağlayan işleviyle bağdaştırılmıştır. Diğer metaforlar; *bilgi, para, altın, yağmur damlası* ve *göl* (f=1) metaforlarıdır. Bu kategoride yer alan metaforlara ilişkin katılımcı görüşlerinden bazıları şunlardır:

**ÖA.3-K** “*Tasarruf kumbaraya benzer. Çünkü küçük birikimleri artırmamızı sağlar.*”

**ÖA.4-E** “*Tasarruf paraya benzer. Çünkü biriktirdikçe daha çok değerlenir.*”

**ÖA.64-K** “*Tasarruf yağmur damlasına benzer. Çünkü bir araya gelerek su kaynaklarını oluşturur.*”

**ÖA.80-K** “*Tasarruf altına benzer. Çünkü biriktirdikçe değerlenir ve artar. Böylece alamadığımız şeyleri biriktirerek almamıza olanak sağlar.*”

**Tablo 8:** Kategori 5 “İhtiyaç Giderici Olarak Tasarruf”

Kavramsal Kategori	Metaforlar	f	Metafor Sayısı
İhtiyaç Giderici Olarak	Su (5), Su kuyusu (2), Yaşam enerjisi (1), Yeraltı suyu (1), İhtiyaç (1), Akciğer (1), Oksijen (1), Tuz (1), Can simidi (1), Hayal (1), Su damlası (1), Baraj (1)	17	12

Bu kategoride üretilen metaforlar gerekçeleriyle ilişkilendirildiğinde tasarrufun ihtiyaçlarımızı gidermede sağladığı kolaylık ve önemine vurgu yapılmıştır. En çok kullanılan metafor *su* (f=5)’dur. Onu takiben *su kuyusu* (f=2), geri kalan metaforlar ise; *yer altı suyu, ihtiyaç, akciğer, oksijen, tuz, can simidi, hayal, su damlası* ve *baraj* (f=1) metaforlarıdır. Bu kategoride yer alan metaforlara ilişkin katılımcı görüşlerinden bazıları şunlardır:

**ÖA.36-K** “*Tasarruf su kuyusuna benzer. Çünkü susuzluğumuza çare olur.*”

**ÖA.11-E** “*Tasarruf su damlasına benzer. Çünkü etkisiz görünse de bir araya geldiğinde su kaynaklarını oluşturur ve su ihtiyacımızı giderir.*”

**ÖA.13-K** “*Tasarruf yaşam enerjisine benzer. Çünkü en güçsüz olduğumuz zamanlarda bizi harekete geçirir.*”

**ÖA.33-E** “*Tasarruf can simidine benzer. Çünkü boğulma anında hayatta kalabilmek için aldığımız bir önlemdir.*”

**Tablo 9:** Kategori 6 “Sürekli Olarak Tasarruf”

Kavramsal Kategori	Metaforlar	f	Metafor Sayısı
Sürekli Olarak	Kumbara (1), Baraj (1)	2	2

Bu kategoride öğretmen adayları tarafından *kumbara* (f=1), *baraj* (f=1) olmak üzere iki metafor oluşturulmuştur. Bu kategoride yer alan metaforlara ilişkin katılımcı görüşlerinden bazıları şunlardır:

**ÖA.27-K** “*Tasarruf kumbaraya benzer. Çünkü ihtiyaç duyduğumuz zamanlarda bize sürekli kaynak sağlar.*”

**ÖA.93-E** “*Tasarruf baraja benzer. Çünkü suyun boşa akmasını engelleyerek enerji ve su ihtiyacını sürekli sağlar.*”

**Tablo 10: Kategori 7 “Ahlaki Algı Olarak Tasarruf”**

Kavramsal Kategori	Metaforlar	f	Metafor Sayısı
Ahlaki Algı Olarak	Vicdan (1), Kul hakkı (1)	2	2

Bu kategoride *vicdan* (f=1), *kul hakkı* (f=1) olmak üzere iki metafor üretilmiştir. En az metaforun oluşturulduğu kategorilerden biridir. Üretilen metaforların gerekçelerine bakıldığında tasarruf kavramı ahlaki bir boyutta ele alınmış vicdan ve kul hakkı ile ilişkilendirilmiştir. Bu kategoride yer alan metaforlara ilişkin katılımcı görüşleri şunlardır:

**ÖA.68-K** “*Tasarruf vicdana benzer. Çünkü tüm insanlığı düşünme bilincini içimizde taşır.*”

**ÖA.5-K** “*Tasarruf kul hakkına benzer. Çünkü doğanın bize sunduğu tüm nimetlerde başka insanların da hakları olduğu bilincini taşıyarak tüm insanlığı düşünme bilincini geliştirir.*”

**Tablo 11: Kategori 8 “Gelecek Açısından Tasarruf”**

Kavramsal Kategori	Metaforlar	f	Metafor Sayısı
Gelecek Açısından	Kumbara (4), Devlet (3), Baba (1), Gelecek (1),	9	4

Bu kategoride oluşturulan metaforların gerekçelerine bakıldığında tasarrufun geleceği düşünmeyi gerektirdiği yönüne dikkat çekilmiştir. En çok kullanılan metaforlar; *kumbara* (f=4), *devlet* (f=2)’dir. Diğer iki metafor ise *baba* ve *gelecek* (f=1)’dir. Bu kategoride yer alan metaforlara ilişkin katılımcı görüşlerinden bazıları şunlardır:

**ÖA.34-K** “*Tasarruf kumbaraya benzer. Çünkü ileride yaşayacağımız sıkıntılarda gelecek için bir güvence olur bize.*”

**ÖA.30-E** “*Tasarruf devlete benzer. Çünkü geleceğimizi güvenceye alır.*”

**ÖA.9-E** “*Tasarruf geleceğe benzer. Çünkü bize uzun vadeli planlar yaptırır.*”

**ÖA.65-E** “*Tasarruf babaya benzer. Çünkü çocuklarına iyi bir gelecek sağlamak için kazandığını çok dikkatli kullanır.*”

**Tablo 12: Kategori 9 “Dönüştürülebilirlik Açısından Tasarruf”**

Kavramsal Kategori	Metaforlar	f	Metafor Sayısı
Dönüştürülebilirlik Açısından	Kâğıt (2), Geri dönüşüm kutusu (2), Teknoloji (1), Cam (1)	6	4

Bu kategoride öğretmen adaylarının ifadelerine bakıldığında tasarruf nesnelerin geri dönüşümünü sağlayıp tekrar kullanıma sunulması ile ilişkilendirilmiştir. Bu kategoride üretilen metaforlar; *kâğıt*, *geri dönüşüm kutusu*, *teknoloji* ve *cam*’dır. Bu kategoride en çok kullanılan metaforlar; *kâğıt* (f=2), *geri dönüşüm kutusu* (f=2)’dur. Bu kategoride yer alan metaforlara ilişkin katılımcı görüşlerinden bazıları şunlardır:

**ÖA.55-E** “*Tasarruf kâğıda benzer. Çünkü kullanıldığında bile farklı bir forma dönüştürülebilir ve tekrar kullanıma sunulur.*”

**ÖA.10-K** “*Tasarruf geri dönüşüm kutusuna benzer. Çünkü doğaya atık bırakmadan eşyaları bize tekrar kullanıma sunar.*”

**ÖA.24-E** “*Tasarruf teknolojiye benzer. Çünkü birçok şeyi ayrıştırarak farklı bir şekilde tekrar kullanmamıza imkân yaratır.*”

**ÖA.15-E** “*Tasarruf cama benzer. Çünkü kırılrsa bile tekrar tekrar dönüştürülerek kullanılır.*”

**Tablo 13: Kategori 10 “Koruyucu Bir Unsur Olarak Tasarruf”**

Kavramsal Kategori	Metaforlar	f	Metafor Sayısı
Koruyucu Bir Unsur Olarak	Dua (1), Düşünce (1)	2	2

Bu kategorideki öğretmen adayları tarafından üretilen metaforların gerekçelerine bakıldığında tasarruf kavramı koruyucu bir unsur olarak ifade edilmiştir. Bu kategoride üretilen metaforlar; *dua ve düşünce*'dir. Bu kategoride yer alan metaforlara ilişkin katılımcı görüşleri şunlardır:

**ÖA.60-K** “*Tasarruf düşünceye benzer. Çünkü düşünce bizi yanlış şeyler yapmaktan alıkoyar ve kollar.*”

**ÖA.8-K** “*Tasarruf duaya benzer. Çünkü en zor zamanlarımızda bizi rahatlatır. Koruyucu bir unsurdur.*”

### 3.4. Dördüncü Alt Probleme Ait Bulgular

Öğretmen adaylarının “tasarruf” kavramına ilişkin ürettikleri metaforların sınıf düzeylerine ilişkin bulguları Tablo 14’te sunulmuştur.

**Tablo 14: Metaforların Sınıf Düzeyine Göre Dağılımı**

Metafor Adı	Sınıf Düzeyi				Toplam	Metafor Adı	Sınıf Düzeyi				Toplam
	1	2	3	4			1	2	3	4	
Kumbara	4	1	-	2	7	Kul hakkı	-	1	-	-	1
Para	2	1	2	1	6	Lamba	-	-	-	1	1
Su	1	1	-	3	5	Müjde	-	-	-	1	1
Ağaç	1	-	1	1	3	Oksijen	-	-	1	-	1
Aile	1	-	2	-	3	Orman	-	-	1	-	1
Anne	2	-	-	1	3	Öğrenci	-	1	-	-	1
Asgari ücret	1	-	-	2	3	Sınav	1	-	-	-	1
Musluk	-	2	1	-	3	Devlet bütçesi	-	1	-	-	1
Devlet	-	1	1	1	3	Doğa	1	-	-	-	1
Yağmur damlası	1	-	-	2	3	Dua	1	-	-	-	1
Zaman	-	1	1	1	3	Düşünce	-	1	-	-	1
Baraj	1	-	-	1	2	Eğitim	-	-	1	-	1
Sensörlü lamba	-	-	1	1	2	Ekonomi dersi	-	-	1	-	1
Sevgi	-	-	1	1	2	Gelecek	-	1	-	-	1
Geri dönüşüm kutusu	-	1	-	1	2	Göl	-	1	-	-	1
Güneş paneli	-	1	1	-	2	Hayal	-	-	-	1	1
Kâğıt	1	1	-	-	2	Hayat	1	-	-	-	1
Su kuyusu	-	-	2	-	2	Işık	-	1	-	-	1
Terazi	1	-	1	-	2	İhtiyaç	-	-	1	-	1
Vatan sevgisi	-	-	2	-	2	Kaktüs	-	-	1	-	1
Vicdan	1	1	-	-	2	Su damlası	-	-	-	1	1
Aile bütçesi	1	-	-	-	1	Teknoloji	-	-	1	-	1
Akciğer	-	-	1	-	1	Tohum	1	-	-	-	1
Altın	-	-	1	-	1	Toprak	-	-	-	1	1
Baba	-	1	-	-	1	Tuz	-	-	-	1	1
Babaanne	1	-	-	-	1	Yaşam enerjisi	-	-	1	-	1
Bilgi	-	-	1	-	1	Yemek	-	-	-	1	1
Cam	-	-	-	1	1	Yeraltı suyu	-	-	1	-	1
Can simidi	-	-	-	1	1	Zenginlik	1	-	-	-	1
Kredi kartı limiti	-	-	1	-	1						

Tablo 14’e bakıldığında “tasarruf” kavramı tüm sınıf düzeylerinde en fazla *kumbara* (f=7), *para* (f=6), *su* (f=5) kelimeleriyle ilişkilendirilmiştir. Bu metaforları takiben yine tüm sınıf

düzeylerine bakıldığında en çok tekrarlanan metaforlar *ağaç, aile, anne, asgari ücret, musluk, devlet, yağmur damlası ve zaman* (f=3) metaforlarıdır. Sınıf düzeylerine ayrı ayrı baktığımızda 1. sınıfta 20 farklı metafor oluşturulmuş ve oluşturulan bu metaforlar 25 kişi tarafından tekrar edilmiş, en fazla tekrar edilen metafor ise *kumbara* (f=4)'dır. *Aile bütçesi, babaanne, sınav, doğa, dua, hayat, tohum ve zenginlik* metaforları sadece bu sınıf düzeyinde oluşturulan metaforlardır. 2. sınıfta ise tasarruf kavramında en az metafor üretilen sınıf olmakla birlikte musluk (f=2) metaforu hariç 18 farklı metafor üretilmiştir. Sadece bu sınıf düzeyinde oluşturulan metaforlar ise; *baba, kul hakkı, öğrenci, devlet bütçesi, düşünce, gelecek, göl ve ışık* metaforlarıdır. Öğretmen adayları tarafından en çok metaforun oluşturulduğu sınıf ise 3. sınıftır. *aile, para, su kuyusu, vatan sevgisi* (f=2) en çok tekrarlanan metaforlardır. Sadece bu sınıf düzeyinde oluşturulan metaforlar ise; *akciğer, altın, bilgi, kredi kartı limiti, oksijen, orman, eğitim, ekonomi dersi, ihtiyaç, kaktüs, teknoloji, yaşam enerjisi, yer altı suyu* dur. 4. sınıfta ise 22 metafor 27 kişi tarafından oluşturulmuştur. En çok tekrar edilen metaforlar; *su* (f=3), *asgari ücret* (f=2), *kumbara* (f=2) ve *yağmur damlası* (f=2)'dir. Sadece bu sınıf düzeyinde oluşturulan metaforlar ise; *cam, can simidi, lamba, müjde, hayal, su damlası, toprak, tuz ve yemek* metaforlarıdır. Bu metaforlara ilişkin katılımcı görüşlerinden bazıları şunlardır:

**ÖA.86-K** “*Tasarruf sensörlü lambaya benzer. Çünkü lambanın ışığı gerektiğinde yanarak enerjinin fazla tüketilmesini engeller.*”

**ÖA.19-E** “*Tasarruf asgari ücrete benzer. Çünkü her ay ölçülü harcamamızı gerektirir.*”

**ÖA.39-E** “*Tasarruf vatan sevgisine benzer. Çünkü sadece kendini değil vatanını da düşünmeyi gerektirerek sahip olduğumuz tüm şeyleri koruma bilincini içinde barındırır.*”

#### 4. SONUÇ VE ÖNERİLER

Eğitim kişisel tasarrufun teşvik edilmesinde güçlü bir araçtır (Bernheim, Garrett ve Maki, 2001). Bu bağlamda değerlerin kazandırılmasında önemli olan derslerden biri de Sosyal Bilgilerdir. Geleceğin Sosyal bilgiler öğretmenleri ise değerler konusunda donanımlı olmalıdır. Bu araştırmada Sosyal bilgiler öğretmen adaylarının tasarruf kavramına yönelik algılarının metaforlar yoluyla ortaya konulması amaçlanmıştır. Araştırmada elde edilen bulgulara göre 100 öğretmen adayının 59 metafor ürettiği sonucuna ulaşılmıştır. Tasarruf kavramına yönelik oluşturulan metaforlardan en sık tekrar edilenler; *kumbara, para, su, ağaç, aile, anne, asgari ücret, musluk, devlet, yağmur damlası ve zaman* metaforlarıdır. Bunların içinde en fazla tekrar edilen metafor *kumbara*'dır. *Kumbara* metaforunu oluşturan öğretmen adaylarının ifadelerine bakıldığında *kumbara* küçük birikimleri artırarak ihtiyaç halinde kullanmamızı sağlayan bir unsur olarak açıklandığı saptanmıştır.

Öğretmen adaylarının tasarruf kavramına ilişkin geliştirmiş oldukları metaforlar gerekçeleriyle ilişkilendirilmiş ve “Denge Unsuru Olarak Tasarruf”, “Öğretici Algısı Olarak Tasarruf”, “Fayda Sağlayıcı Olarak Tasarruf”, “Birikimsel Olarak Tasarruf”, “İhtiyaç Giderici Olarak Tasarruf”, “Süreklilik Olarak Tasarruf”, “Ahlaki Algı Olarak Tasarruf”, “Gelecek Açısından Tasarruf”, “Dönüştürülebilirlik Açısından Tasarruf”, “Koruyucu Bir Unsur Olarak Tasarruf” olmak üzere 10 farklı kategori altında toplanmıştır. Öğretmen adaylarının en fazla metafor ürettikleri kategori “Denge Unsuru Olarak Tasarruf” kategorisidir. Bu kategoride tasarruf kavramı öğretmen adayları tarafından dengeyle ilişkilendirildiği ve açıklamalara bakıldığında tasarrufun her alanda dengeyi sağladığı düşüncesinin hakim olduğu saptanmıştır. En az metaforun oluşturulduğu kategoriler “Süreklilik Olarak Tasarruf” ve “Ahlaki Algı Olarak Tasarruf” kategorilerinin olduğu sonucuna varılmıştır.

Bu araştırmada öğretmen adaylarının oluşturduğu metaforlar cinsiyet değişkenine göre kıyaslandığında kadın öğretmen adaylarının erkek öğretmen adaylarına göre daha çok sayıda metafor ürettikleri sonucuna ulaşılmıştır. Bu sonuç Taş'ın (2012) yaptığı çalışmada tasarruf bilincinin cinsiyet değişkeninde anlamlı bir fark olmadığı bulgusuyla çeliştiği görülmekte iken Ofon (2017) çalışmasında Türkiye'deki genç yetişkin kadınların erkeklere göre tasarruf konusunda daha motive oldukları sonucuna ulaşılmıştır. Bu araştırmada cinsiyet değişkeninde bulgulara detaylı bakıldığında en sık tekrarlanan metaforlardan *kumbara* metaforunun sadece kadın öğretmen adayları tarafından oluşturulduğu saptanmıştır. En sık tekrarlı olan ve sadece kadın öğretmen adayları tarafından oluşturulan diğer metaforlar ise; *aile, anne, su kuyusu, yağmur damlası ve zaman*'dir.

Erkek öğretmen adaylarının tasarrufu en çok tanımladıkları metaforlar; su, asgari ücret, baraj, musluk, ağaç ve vatan sevgisi'dir. Baraj ve vatan sevgisi sadece erkek öğretmen adaylar tarafından oluşturulmuş sık tekrarlı metaforlardır. Kadın ve erkek öğretmen adayları tarafından eşit düzeyde tekrar edilen metaforlar ise; geri dönüşüm kutusu, güneş paneli, kağıt, sensörlü lamba, sevgi, terazi ve vicdan'dır.

Öğretmen adaylarının ürettikleri metaforlar sınıf düzeyine göre değerlendirildiğinde, bulgular doğrultusunda tasarruf kavramı en fazla kumbara, para, su kelimeleriyle ilişkilendirildiği saptanmıştır. Bu metaforları takiben yine tüm sınıf düzeylerine bakıldığında en çok tekrarlanan metaforların; ağaç, aile, anne, devlet, musluk, yağmur damlası ve zaman metaforları olduğu tespit edilmiştir. Sınıf düzeylerine göre 1. sınıfta 20 farklı metafor oluşturulmuş ve oluşturulan bu metaforlar 25 kişi tarafından tekrar edilmiş, en fazla tekrar edilen metafor ise kumbara olduğu sonucuna ulaşılmıştır. 2. sınıfta ise tasarruf kavramında en az metafor üretilen sınıf olmakla birlikte 18 kişi tarafından 19 metafor üretilmiş, musluk hariç her metafor tek bir kişi tarafından oluşturulmuştur. Öğretmen adayları tarafından en çok metaforun oluşturulduğu sınıf ise 3. sınıftır. 25 kişi tarafından 29 metafor oluşturulmuştur. Aile, para, su kuyusu, vatan sevgisi en çok tekrarlanan metaforlardır. 4. sınıfta ise 27 kişi tarafından 22 metafor oluşturulmuştur. En çok tekrar edilen metaforlar; su, asgari ücret, kumbara ve yağmur damlası olduğu saptanmıştır.

Diğer branşlarda öğrenim gören öğretmen adayları ile metafor çalışması yapıp bu çalışmanın araştırma bulguları ile kıyaslanabilir. Tasarruf değeri ile ilgili diğer araştırma yöntemleri kullanılarak farklı çalışmalar yapılabilir.

## KAYNAKÇA

- Akat, A. S. (2009). *İktisadi Analiz*, Ankara: Eflatun Yayınevi
- Arslan, M. ve Bayrakçı, M. (2006). Metaforik Düşünme ve Öğrenme Yaklaşımının Eğitim Öğretim Açısından İncelenmesi. *Milli Eğitim Dergisi*, 171, 100-108.
- Aydın, F. (2010). Ortaöğretim Öğrencilerinin Coğrafya Kavramına İlişkin Sahip Oldukları Metaforlar. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Bilimler Dergisi*, 10(3), 1293-1322.
- Aydoğdu, E. (2008). *İlköğretim Okullarındaki Öğrenci ve Öğretmenlerin Sahip Oldukları Okul Algularının Metaforlar (Mecazlar) Yardımıyla Analizi*, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Osman Gazi Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, Eskişehir.
- Bernheim, B. D., Garrett, D. M. and Maki, D.M. (2001). Education And Saving: The Long-Term Effects of High School Financial Curriculum Mandates. *Journal of public Economics*, 80(3), 435-465.
- Bulut, R., ve Koca, M. K. (2017). Sosyal Bilgiler Öğretmen Adaylarının Barış Kavramına İlişkin Metaforları. *Electronic Turkish Studies*, 12(18),139-156.
- Cerit, Y. (2008). Öğretmen Kavramı İle İlgili Metaforlara İlişkin Öğrenci, Öğretmen ve Yöneticilerin Görüşleri, *Türk Eğitim Bilimleri Dergisi*, 6(4), 693-712.
- Çekmez, E., Yıldız, C. ve Bütüner, S. Ö. (2012). Fenomenografik Araştırma Yöntemi, *Necatibey Eğitim Fakültesi Elektronik Fen ve Matematik Eğitimi Dergisi (EFMED)*, 6(2), 77-102.
- Çelikkaya, T. ve Kürümlüoğlu, M. (2018). Yeni Sosyal Bilgiler Programında 4. ve 5. Sınıfta Kazandırılması Hedeflenen Değerlere İlişkin Kazanımların İçeriğe Yansımaları, *Değerler Eğitimi Dergisi*, 16(36), 7-38.
- Çelikkaya, T., ve Seyhan, O. (2017). Sosyal Bilgiler Öğretmenlerinin ve Öğretmen Adaylarının Evrensel Değerlere İlişkin Metafor Algıları. *E-Uluslararası Eğitim Araştırmaları Dergisi*, 8(3), 65-87.
- Çelikkaya, T., Yakar, H., ve Şarlayan, R. (2016). Öğrencilerin Sosyal Bilgiler Dersindeki Saygı ve Bilimsellik Değerine İlişkin Algıları: Metafor Analizi. *International Online Journal of Educational Sciences*, 8(3).143-165.
- Dılmaç, B. ve Ekşi, H. (2007). Değerler Eğitiminde Temel Tartışmalar ve Temel Yaklaşımlar, *İlköğretmen Eğitimi Dergisi*, 14, 21-29.

- Hafize, E. T., Başer, E. H., ve Yapıcı, H. (2018). Ortaokul Öğrencilerinin Dayanışma Kavramına İlişkin Algılarının Metaforlar Yoluyla İncelenmesi. *Kuramsal Eğitimbilim Dergisi*, 61-80.
- İnel, Y., Urhan, E., ve Ünal, A. İ. (2018). Ortaokul Öğrencilerinin Adalet Kavramına İlişkin Metaforik Algıları. *Anadolu Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Dergisi*, 8(2), 379-402.
- Kılcan, B., ve Akbaba, B. (2014). Sosyal Bilgiler Öğretim Programında Yer Alan Estetik Değerine İlişkin Öğrenci Algılarının İncelenmesi. *Eğitimde Kuram ve Uygulama*, 10(4), 1047-1076.
- MEB [Milli Eğitim Bakanlığı] (2018). *İlkokul ve Ortaokul 4., 5., 6. ve 7. Sınıflar Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programı*, Ankara: Devlet Kitapları Müdürlüğü Basımevi.
- Ofori Atta, (2017). *Money Attitude and Saving Intentions of Young Adults in Turkey*, Yüksek Lisans Tezi, Anadolu Üniversitesi, Eskişehir.
- Saban, A. (2008). Okula İlişkin Metaforlar. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Yönetimi Dergisi*, 55,459-496.
- Saban, A. (2009). Öğretmen Adaylarının Öğrenci Kavramına İlişkin Sahip Olduğu Zihinsel İmgeler, *Türk Eğitim Bilimleri Dergisi*, 7(2), 281-326.
- Sönmez, Ö. F., ve Akıncan, N. (2013). Ortaokul Öğrencilerinin “Yardımseverlik” Değeri İle İlgili Metefor Algıları. *Gaziosmanpaşa Bilimsel Araştırma Dergisi*, (7), 105-120.
- Taş, H. U. (2012). *Tasarruf Bilinci Oluşturmada Coğrafya Eğitiminin Yeri ve Önemi*, Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Türk Dil Kurumu [TDK] (2020). Büyük Türkçe Sözlük, Ankara: TDK Yayınları.
- Tonga, D. ve Uslu, S. (2015). Sosyal Bilgiler Dersinde Kazanım-Değer İlişkisi. *Journal of Kirsehir Education Faculty*, 16(1).
- Ulukalın, Ö., ve Koçoğlu, E. (2017). Sosyal Bilgiler Öğretmen Adaylarının Bağımsızlık Değerine Karşı Metaforik Algıları. *Journal of Kirsehir Education Faculty*, 18(2). 419-434.
- Uslu, S. (2015). Metaphorical Perceptions of Pre Service Social Studies Teachers Towards The Concept of Social Studies Teacher. *Educational Research and Reviews*, 10(7), 804-810.
- Uzunöz, A., Aktepe, V. ve Köybaşı, E. (2018). Değer Analizi Yaklaşımı Yoluyla Dürüstlük Değerine Dönük Öğrenci Cevaplarının İncelenmesi, *Kuramsal Eğitimbilim Dergisi [Journal of Theoretical Educational Science]*, 11(3), 606-626.
- Yalman, E., Aktepe, V. ve Uzunöz, A. (2018). Ahlaki İkilem Tekniğine Dayalı Çalışma Yaprağına İlişkin 7. Sınıf Öğrencilerinin Görüşleri: Farklılıklara Saygı Değeri, *Anemon Muş Alparslan Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 6(3) 413-420.
- Yıldırım, A. ve Şimşek, H. (2013). *Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri* (9. Genişletilmiş Baskı), Ankara: Seçkin Yayıncılık.

## EXTENDED SUMMARY

### Purpose

In this study, the metaphors of the social studies preservice teachers studying at a state university regarding the concept of saving were tried to be determined. In order to determine how teacher preservice express and describe their metaphoric perceptions of value of saving, the sub-problems of the research are as follows:

1. What are the metaphors that teacher preservice produce regarding the concept of saving?
2. What are the metaphors of teacher preservice in terms of gender?
3. Under which conceptual categories teacher preservice' metaphors regarding the concept of saving are subsumed?
4. What are the teacher preservice' metaphors with regards to class level?

### Methodology

Phenomenology, which is one of the qualitative research patterns, was used in this study. The study group of the research consists of 169 students preservice studying in the Department of Social Studies at a state university in 2018-2019 academic years. In the analysis performed, forms of 100 teachers preservice, 63 females and 37 males, were accepted as valid. To detect the metaphors participants, have about the concept of saving, an interview form written "Saving is like ..., because..." was given to participants and they were asked to complete the sentences. By shortly explaining about the metaphor to the teacher preservice, it was asked to only create a metaphor and write their thoughts down.

In studies that metaphor is applied, the word "like" is used to define the relation between the subject and the source of mental image, while the word "because" is used to form the logical basis of the metaphor produced. Since each individual would ascribe a different meaning to the same metaphor, the participants were asked to produce a metaphor for the concept of saving in the first blank and explain the reasons for writing this metaphor in the second blank. Thus, the purpose for which the metaphor was used was acquired by answering the question "why?"

### Findings

It was determined that teacher preservice related to saving concept constituted 59 different metaphors. When we look at the repetition frequency of metaphors; money box, money and water metaphors are in the first place.

In defining the concept of saving, the most repeated metaphor *money box* was only produced by female teacher preservice. The most common metaphors produced by male teacher preservice are *dam* and *patriotism*.

The metaphors produced by the teacher preservice concerning the concept of saving were associated with their reasons and collected under 10 different categories.

According to class levels, 20 different metaphors were produced in the 1th grade and these metaphors were repeated by 25 people, the most repeated metaphor is the *money box*. In 2nd grade, which is the least metaphor producing grade on the concept of saving, metaphors were produced by 18 people and each metaphor was produced by one person except *faucet*. The grade in which the metaphors are created the most by the teacher preservice is 3rd grade. *Family*, *money*, *water well*, *love of homeland (patriotism)* are the most repeated metaphors. In the 4th grade, 22 metaphors were created by 27 people. The most repeated metaphors are *water*, *minimum wage*, *money box* and *raindrops*.

### Conclusion and Discussion

According to the findings obtained in the survey, it was concluded that 100 teachers preservice produced 59 metaphors. In this study, when the metaphors produced by the teacher

preservice were compared according to gender factor, it was concluded that female teacher preservice produced more metaphors than male teacher preservice. While this result contradicts with the study of Taş which asserts that awareness of saving has no significant difference in the gender variable, it coincide with the result of Ofori Atta, claiming that young adult woman in Turkey are more motivated about saving than man.

The metaphors created by the teacher preservice were associated with the reasons and grouped under 10 different categories: “Saving as an equilibrant”, “Saving as didactic perception”, “Saving as advantage factor”, “Cumulative saving”, “Saving as satisfier”, “Saving as continuity”, “Saving as moral perception”, “Saving in terms of future”, “Saving in terms of convertibility”, “Saving as a protective factor”.

The metaphors developed by the teacher preservice regarding the concept of saving were associated with the reasons, and when the metaphors produced by the teacher preservice were evaluated according to the grade level, it was found that the concept of saving was mostly associated with the words *money box*, *money*, and *water*. Following all these metaphors, the most repeated metaphors are *tree*, *family*, *mother*, *state*, *faucet*, *raindrop* and *time* metaphors.